

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Факультет цивільного захисту

Кафедра психології діяльності в особливих умовах

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ СІМ'Ї

за освітньо-професійною програмою «Екстремальна та кризова психологія»
циклу професійної обов'язкової підготовки
за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»
спеціальності 053 «Психологія»

Рекомендовано кафедрою психології
діяльності в особливих умовах
на 2024-2025 навчальний рік.
Протокол від 27.08.2024 № 2

Силабус розроблено відповідно до Робочої програми
навчальної дисципліни «Психологія сім'ї»

2024 рік

ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ДИСЦИПЛІНУ

1. Анотація

Знання отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Психологія сім'ї» розкривають психологічні особливості сучасної сім'ї, об'єктивні і суб'єктивні чинники її розвитку, роль сім'ї в соціалізації індивіда, можливості психолога в психологічній підтримці сім'ї.

Даний курс передбачає озброєння психологів знаннями про психологію сім'ї, а також інформацією про шляхи надання їй психологічної допомоги.

Відмінною особливістю даного курсу є те, що на заняттях моделюються ситуації, які потребують використання, як класичних, так і нових методів та технік у практиці психологічного консультування сім'ї. Також розглядається проблема та шляхи підготовки психологів-консультантів для роботи з сім'єю.

2. Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Момот Марина Анатоліївна, викладач кафедри психології діяльності в особливих умовах факультету цивільного захисту.
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8, кабінет 213. Номер телефону: 093 421 54 24
E-mail	momot_maryna@chipb.org.in
Наукові інтереси	Стосуються проблематики психологічного аналізу феномену групової взаємодії, концептуальні засади проведення психокорекційних груп: систематизація досліджень.
Професійні здібності	Організаційні та комунікативні якості; навички навчання та викладання; навички організації освітнього процесу та наукової діяльності.

3. Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті інституту (<http://rozklad.nuczu.edu.ua/time-table/teacher?type=0>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру у перший та четвертий четвер кожного місяця з 14.00 до 15.00 в кабінеті № 213. У разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

4. Мета вивчення дисципліни

Полягає в формуванні цілісного підходу до дослідження сучасної родини, у розкритті актуальних проблем психології сім'ї, її специфіки, психологічних особливостей функціонування, об'єктивних і суб'єктивних чинників розвитку, ролі сім'ї в соціалізації індивіда; аспектів психолого-педагогічної роботи з родиною.

5. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	
	очна (денна)	заочна (дистанційна)
Статус дисципліни	Обов'язкова професійна	
Рік підготовки	2024-2025	
Семестр	6-й	3-й
Обсяг дисципліни:		
в кредитах ЄКТС	4	4
кількість модулів	1	1
загальна кількість годин	120	120
Розподіл часу за навчальним планом:		
лекції (годин)	14	6
семінарські, практичні (годин)	26	4
самостійна робота (годин)	80	110
Форма підсумкового контролю	залік	

6. Передумови для вивчення дисципліни

Пререквізити: загальна психологія, основи біології людини, анатомія нервової системи та фізіологія вищої нервової діяльності, психодіагностика, експериментальна психологія.

Постреквізити: патологічна та клінічна психологія, основи соціально - психологічної реабілітації, психотерапія фахівців екстремального профілю діяльності, екстремальна та кризова психологія.

7. Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми «Екстремальна та кризова психологія» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

– досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	Абревіатура
Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.	ПР 2
Здійснювати пошук інформації з різних джерел, у т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій, для вирішення професійних завдань.	ПР 3
Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел.	ПР 4
Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.	ПР 6
Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.	ПР 8

– формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності	Абревіатура
Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.	ЗК 4
Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку, предметної області, і місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	ЗК 11
Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну діяльність відповідно до запиту.	СК 9
Здатність здійснювати психологічний супровід професійної діяльності.	ФК 1

8. Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. ПСИХОЛОГІЯ СІМ'Ї

Змістовний модуль 1. Психологічні особливості сучасної сім'ї

Тема №1. Сімя як соціально-психологічний феномен

Література [Баз.:1, 2, 4, 7, 8. Доп.: 7, 8, 10, 17, 18, 32]

Тема №2. Шлюбно-сімейні стосунки

Література [Баз.:1, 2, 4, 7, 8. Доп.: 7, 8, 16, 17, 18, 26]

Тема №3. Психологічні особливості спілкування в родині

Література [Баз.:1, 2, 4, 7, 8. Доп.: 7, 8, 12, 17, 18, 31]

Тема №4. Роль сім'ї в розвитку особистості дитини

Література [Баз.:1, 2, 4, 7, 8. Доп.: 7, 8, 14, 19, 20, 28, 33]

Змістовний модуль 2. Діяльність психолога щодо надання психологічної допомоги сім'ї

Тема №5. Психологічна допомога родині

Література [Баз.:1, 2, 4, 7, 8. Доп.: 7, 8, 10, 14, 16, 34]

Контрольна робота за модулем 1

Залік

9. Розподіл дисциплін у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять

Назви змістових модулів і тем	Очна (денна) форма				
	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			
лекції		семінари (практичні) заняття	самостійна робота*	Поточний контроль	
МОДУЛЬ 1. ПСИХОЛОГІЯ СІМ'Ї					
Змістовний модуль 1. Психологічні особливості сучасної сім'ї					
Тема 1. Сімя як соціально-психологічний феномен	22	2	4	16	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Тема 2. Шлюбно-сімейні стосунки	22	2	4	16	опитування, письмові завдання, індивідуальна

					робота
Тема 3. Психологічні особливості спілкування в родині	24	2	4	18	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Тема 4. Психологічні особливості спілкування в родині	24	4	4	16	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Змістовний модуль 2. Діяльність психолога щодо надання психологічної допомоги сім'ї					
Тема 5. Психологічна допомога родині	24	4	6	14	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Підсумкова модульна робота	2	-	2	-	-
Залік	2	-	2	-	-
Разом за модуль 1	120	14	26	80	-

Назви змістових модулів і тем	Заочна (дистанційно) форма				
	Кількість годин				
	Усього	у тому числі			Поточний контроль
		лекції	семінари (практичні) заняття	самостійна робота*	
МОДУЛЬ 1. ПСИХОЛОГІЯ СІМ'Ї					
Змістовий модуль 1. Психологічні особливості сучасної сім'ї					
Тема 1. Сімя як соціально-психологічний феномен	24	2	-	22	індивідуальна робота
Тема 2. Шлюбно-сімейні стосунки	24	-	2	22	індивідуальна робота
Тема 3. Психологічні особливості спілкування в родині	24	2	-	22	індивідуальна робота
Тема 4. Роль сім'ї в розвитку особистості дитини	24	-	-	24	індивідуальна робота
Змістовний модуль 2. Діяльність психолога щодо надання психологічної допомоги сім'ї					
Тема 5. Психологічна допомога родині	22	2	-	20	Презентація індивідуальних завдань
Залік	2	-	2	-	
Разом за модуль 1	120	6	4	110	-

* Примітка: самостійна робота здійснюється за методичними рекомендаціями щодо організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Психологія сім'ї».

10. Орієнтовна тематики індивідуальних завдань

Індивідуальні завдання можуть виконуватись здобувачами як під час семінарських занять, так і під час самостійної роботи. Формами виконання індивідуальних завдань є: написання рефератів, есе, дайджесту, аналітичного огляду, аналізу практичних та проблемних ситуацій, підготовка результатів власних досліджень та ін.

Тематика індивідуальних занять, що наведена у силабусі є орієнтовною. Здобувачам надається право вільного вибору теми індивідуальної роботи, що повинна відповідати таким критеріям, як: актуальність та відповідність завданням навчальної дисципліни.

Детальний опис форм, вимоги до виконання та критерії оцінювання індивідуальних завдань здобувачів викладені у методичних вказівках до виконання індивідуальних завдань здобувачів вищої освіти на кафедрі психології діяльності в особливих умовах.

1. Визначте ознаки сім'ї як соціального феномену.
2. Визначте ознаки родини як психологічного феномену.
3. Розкрийте основні етапи в розвитку інституту сім'ї.
4. Визначте проблематику психологічних досліджень родини та сімейних стосунків.
5. Розкрийте структуру сім'ї.
6. Зробіть психологічний аналіз функцій родини.
7. Визначте види сімей.
8. Розкрийте основні тенденції розвитку сучасної сім'ї.
9. Надайте психологічну характеристику етапів життєдіяльності сім'ї.
10. Визначте спільне та відмінне між поняттями «шлюб» і «сім'я».
11. Розкрийте фактори стабільності шлюбу і сім'ї.
12. Визначте специфіку різних підходів в описанні родини.
13. Розкрийте сутність психологічних концепцій шлюбу.
14. Опишіть різні форми організації шлюбно-сімейних стосунків у історичному контексті.
15. Розкрийте психологічний зміст моделей шлюбу.
16. Визначте мотиви вибору шлюбного партнера.
17. Визначте функціонально-рольову структуру сімейних стосунків.
18. Проаналізуйте деформації функціонально-рольової структури сім'ї.
19. Визначте альтернативні форми шлюбно-сімейних стосунків.
20. Розкрийте типи дисгармонійних сімей.
21. Визначте рівні подружньої сумісності.
22. Розкрийте психологічні особливості родинного спілкування.
23. Надайте характеристики критеріїв психологічного здоров'я сім'ї.
24. Визначте структуру готовності особистості до шлюбу та родинного життя.

25. Охарактеризуйте психологічні проблеми підготовки молоді до сімейного життя.

11. Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується в таких формах: навчання заняття за видами, виконання індивідуальних завдань, консультації, контрольні заходи, самостійна робота.

В навчальній дисципліні використовуються такі методи навчання і викладання:

– методи навчання за джерелами набуття знань: словесні методи навчання (лекція, пояснення, бесіда, інструктаж); наочні методи навчання (ілюстрація, демонстрація, спостереження); практичні методи навчання (практична робота, виїзні заняття);

– методи навчання за характером логіки пізнання: аналітичний; синтетичний; індуктивний; дедуктивний; традуктивний;

– методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності тих, хто навчається: проблемний виклад; частково-пошуковий; дослідницький;

– інноваційні методи навчання: робота з навчально-методичною літературою та відео метод; навчання з використанням технічних ресурсів; інтерактивні методи; методи організації навчального процесу, що формують соціальні навички;

– науково-дослідна робота;

– самостійна робота.

12. Оцінювання освітніх досягнень здобувачів вищої освіти

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: залік, іспит, стандартизовані тести, наскрізні та командні проекти, аналітичні звіти, реферати, есе, презентація власних досліджень.

13. Критерії оцінювання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється за 100-бальною шкалою. Відповідність 100-бальної шкали оцінювання іншим шкалам оцінювання наведена в таблиці.

Таблиця відповідності 100-бальної шкали оцінювання іншим шкалам оцінювання

100-бальна шкала	Шкала ЄКТС	4-бальна шкала
90–100	A	відмінно
80–89	B	добре

65–79	C	
55–64	D	задовільно
50–54	E	
35–49	FX	незадовільно

14. Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі: фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових завдань.

Підсумковий контроль проводиться у формі підсумкової модульної роботи та заліку.

15. Розподіл та накопичування балів, які отримують здобувачі, за видами навчальних занять та контрольними заходами з дисципліни

Вид навчальної роботи		Кількість	Максимальний бал за вид навчальної роботи	Загальна максимальна кількість балів
Модуль № 1	І. Поточний контроль			
	Лекції	7	0	0
	Семінари (практичні заняття)	11	5	55
	Індивідуальні завдання		15	15
	ПМР	1	30	30
	Залік	-	-	-
Разом за всі види навчальної роботи модуля 1				100

Примітка: за виконання творчих робіт з навчальної дисципліни здобувачу можуть нараховуватися додаткові, заохочувальні бали. Сума заохочувальних балів не має перевищувати 20. Максимально можлива сума підсумкової оцінки з дисципліни (з урахуванням додаткових заохочувальних балів) – 100 балів. Види творчих робіт та критерії щодо їх оцінювання наведені у методичних вказівках до виконання індивідуальних завдань здобувачів вищої освіти на кафедрі психології діяльності в особливих умовах (розділ «Оцінювання творчих робіт»).

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни є сумою рейтингових оцінок (балів), одержаних за окремі оцінювані форми освітнього процесу:

- поточне оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять;
- оцінка (бали) за індивідуальну роботу;
- оцінка (бали) за виконання творчих робіт;

– підсумковий контроль успішності.

Поточний контроль проводиться на кожному семінарському (практичному) занятті. Він передбачає оцінювання теоретичних знань та практичних умінь здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу).

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському (практичному) занятті дисципліни здійснюється в діапазоні від 0 до 5 балів:

5-4 бали – завдання виконане в повному обсязі, відповідь вірна, наведено переконливу аргументацію.

3-2 бали – завдання виконане, але обґрунтування відповіді недостатнє, допущені незначні помилки.

1 бал – завдання виконане частково, допущені значні помилки.

0 балів – завдання не виконане.

Викладачем оцінюється повнота розкриття завдання, цілісність, системність, логічна послідовність відповіді, вміння формулювати висновки, акуратність оформлення письмової роботи, самостійність виконання.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки, акуратність оформлення письмової роботи, самостійність виконання. При виконанні практичних завдань оцінюється вміння правильно підібрати психодіагностичний комплекс, технології психологічної допомоги та вміння їх застосовувати на практиці.

Підсумкова модульна робота є складовою підсумкового контролю і здійснюється шляхом проведення письмової контрольної роботи у межах залікового модулю дисципліни.

Кожен варіант модульної контрольної роботи складається з трьох теоретичних та одного практичного завдання. Відповіді на поставленні завдання повинні відображати вільне володіння обсягом матеріалу, передбаченим програмою, зокрема, вміння застосовувати його на практиці (у вигляді наведення власних прикладів, розв'язання психологічних ситуацій тощо), оцінювати факти, явища, вільно висловлювати власні думки, самостійно оцінювати різноманітні явища та факти, виявляючи особисту позицію що до них, вміло використовувати міжпредметні зв'язки.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні модульної роботи (оцінюється в діапазоні від 0 до 30 балів):

Теоретичне завдання: вага одного правильно вирішеного теоретичного завдання становить 5 балів.

Практичне (творче) завдання: максимальна кількість балів за вирішення практичного завдання становить 15 балів. При вирішенні даного завдання оцінюється особиста позиція на проблемну ситуацію (5 бали), самостійність її вирішення (5 бали) та творчий підхід (5 бали).

Примітка: зміст контрольних завдань та критерії їх оцінювання для здобувачів заочної форми навчання наведено у методичних вказівках щодо виконання контрольної роботи з дисципліни «Психологія сім'ї».

Підсумковим контролем успішності з дисципліни є залік, який полягає в накопичувальній оцінці в балах із засвоєння здобувачами навчального матеріалу дисципліни на підставі результатів виконаних індивідуальних завдань, різних видів навчальних робіт на практичних заняттях, визначених робочою програмою.

Складання заліку здобувачами заочної форми навчання відбувається у формі захисту, виконаних ними самостійно індивідуальних завдань, виконання підсумкової контрольної роботи та виставлення підсумкових балів за навчальну дисципліну.

У разі не згоди із результатом підсумкового контролю або порушенням процедури його проведення здобувач має право на їхнє оскарження. Порядок такого оскарження викладений у Положенні про організацію освітнього процесу в Національному університеті цивільного захисту України.

Оцінювання самостійної роботи. Результати самостійної роботи спеціально не оцінюються, але виявляються під час діагностики знань з навчальної дисципліни. Навчальний матеріал дисципліни, засвоєний у процесі самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль, передбачений робочим навчальним планом, разом з іншим навчальним матеріалом дисципліни і оцінюється за критеріями відповідного підсумкового контролю.

Оцінювання індивідуальних завдань здійснюється під час поточного контролю теми на відповідному аудиторному занятті. Оцінювання тем, які виносяться лише на самостійну роботу і не входять до тем аудиторних занять, навчальних практик/практичних занять, контролюється під час модульного та підсумкового контролів. Оцінювання індивідуальних завдань з дисципліни здобувачів: денної форми навчання здійснюється в діапазоні від 0 до 15 балів, заочної – від 0 до 60 балів, і залежать від форми виконання індивідуального завдання, наприклад:

Реферат, доповідь: 3 бали – у роботі здобувачі правильно виокремили основні положення з різних джерел, логічно та структурно об'єднали їх, коротко проаналізували та зробили ґрунтовні узагальнюючі висновки. Дотримано усі вимоги щодо структурної побудови роботи. Робота містить список використаної літератури, що включає вітчизняні та іноземні літературні джерела;

2 бали – у роботі здобувачі в цілому правильно виокремили основні положення кожного з джерела, але не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків. Дотримано більшість вимог щодо структурної побудови роботи. Робота містить список використаної літератури, що складається лише з вітчизняних літературних джерел;

1 бал – у роботі здобувачі фрагментарно виокремили основні положення кожного з джерела, не зробили їх відповідного аналізу та узагальнюючих висновків. Не дотримано вимог щодо структурної

побудови роботи. Список використаної літератури оформлений не вірно або відсутній;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлено факти академічної недоброчесності.

Підготовка огляду певної наукової проблеми/аналізу ситуації:

5 балів – робота виконана у повному обсязі із чітким дотриманням визначеної структури. Робота містить ґрунтовний аналіз, висновки та рекомендації з порушеної проблеми;

4 бали – робота виконана у повному обсязі із дотриманням визначеної структури за виключенням деяких елементів. Робота містить аналіз, висновки та рекомендації з порушеної проблеми;

3 бали – робота виконана частково із дотриманням визначеної структури, що містить більшість необхідних елементів. Робота містить поверхневий аналіз, висновки та окремі рекомендації з порушеної проблеми;

2 бали – робота виконана частково. Структура роботи недотримана. Робота містить поверхневий аналіз, окремі висновки. Рекомендації з порушеної проблеми відсутні;

1 бал – робота виконана на рівні окремих фрагментів. Структура роботи недотримана. Робота містить поверхневий аналіз, висновки зроблені не вірно. Рекомендації з порушеної проблеми відсутні;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлено факти академічної недоброчесності.

Есе: 3 бали – здобувач створює оригінальний за думкою та оформленням письмовий твір відповідно до навчальної ситуації; повно, вичерпно висвітлює тему; вправно формулює тезу; аналізує різні погляди на той самий предмет, наводить доречні аргументи, використовує набуту з різних джерел інформацію для розв'язання певних психологічних проблем; приклади переконливі, конкретизовані; цілісний, послідовний і несуперечливий розвиток думки (логічність і послідовність викладу); висновок відповідає запропонованій темі й органічно впливає зі сформульованої тези, аргументів і прикладів;

2 бали – здобувач самостійно будує послідовний, повний, логічно викладений текст; формулює тезу, що відповідає запропонованій темі; загалом розкриває тему, висловлює основну думку; наводить доречні аргументи; висновок відповідає запропонованій темі; у роботі виявлені недоліки за двома показниками: тезу чітко не сформульовано, відсутність виразної особистісної позиції, належної її аргументації;

1 бал – побудований текст характеризується фрагментарністю; сформульована теза не відповідає запропонованій темі; наведені аргументи не є доречними; прикладів немає або вони не є доречними;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлено факти академічної недоброчесності.

Групова презентація: 3 бали – усі ідеї подані таким чином, що демонструють глибокі знання здобувачів про предмет дослідження і здатність мислити логічно. Тема презентації чітко визначена і добре розроблена. Презентація має зрозумілу і логічну структуру, організована. Дотримані

прийнятій норми культури презентації, автори творчо підійшли до її оформлення. Робота не переобтяжена текстом. Наявні гіперпосилання працюють коректно. Усі учасники групи беруть активну участь у висвітленні презентації;

2 бали – більша частина ідей подані таким чином, що демонструють значні знання здобувачів про предмет дослідження і здатність мислити логічно. Тема презентації доволі чітко визначена і задовільно розроблена. Презентація має зрозумілу і логічну структуру, у достатній мірі організована. Дотримані прийнятні норми культури презентації. Робота дещо переобтяжена текстом, що ускладнює її сприйняття. Наявні гіперпосилання працюють. Переважна більшість учасників групи беруть участь у висвітленні презентації;

1 бал – більшість ідей у презентації виражені нечітко. Тема визначена нечітко і розроблена з помилками. Презентація має порушену структуру або взагалі її не має. Зустрічається багато порушень прийнятих норм культури проведення презентації. Окремі учасники групи або лише один з них може пояснити викладені ідеї;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлені факти академічної не добросовісності;

Проектна діяльність: 5 балів – робота виконана у повному обсязі на актуальну та практично значущу тему. Наявний творчий підхід до вирішення проблеми. У роботі правильно визначено об'єкт та предмет дослідження. Обґрунтовано використано доцільні методи. Містяться відповідні висновки з якісними і кількісними даними. Презентація проекту містить необхідний ілюстраційний матеріал, доповідач вільно орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання;

4 бали – робота виконана у повному обсязі на актуальну та практично значущу тему. У роботі правильно визначено об'єкт та предмет дослідження. Доцільно використано методи. Містяться відповідні висновки. Презентація проекту містить необхідний ілюстраційний матеріал, доповідач орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання з незначними помилками;

3 бали – робота виконана. У роботі визначено об'єкт та предмет дослідження, що потребують уточнення. Доцільно використано методи. Містяться відповідні висновки. Презентація проекту містить ілюстраційний матеріал, дещо перевантажений текстом, доповідач переважно орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання з помилками.

2 бали – робота виконана частково. У роботі невірно визначено об'єкт та предмет дослідження. Використані методи переважно вжито доцільно. Містяться часткові висновки. Презентація проекту перевантажена текстом, доповідач слабо орієнтується у поданому матеріалі, відповідає на поставлені запитання з грубими помилками;

1 бал – робота виконана на рівні окремих фрагментів. У роботі невірно визначено об'єкт та предмет дослідження або вони відсутні. Використані методи недоцільні. Містяться часткові висновки. Презентація

проекту відсутня, доповідач не орієнтується у поданому матеріалі;

0 балів – завдання не виконано або у роботі виявлені факти академічної не добросовісності.

16. Перелік завдань для підготовки до модульного контролю знань

1. Соціально-психологічна сутність сім'ї та її структура.
2. Специфіка сім'ї як соціально-психологічного феномену.
3. Психологічний аналіз функцій сім'ї.
4. Типологія сімей.
5. Основні тенденції розвитку сучасної сім'ї.
6. Психологічні особливості етапів життєдіяльності сім'ї.
7. Коріння шлюбу.
8. Погляди на шлюб у античному світі.
9. Мотиви взяття шлюбу у період середньовіччя.
10. Новий час і шлюб.
11. Погляди на шлюб у епоху Відродження і Реформації.
12. Шлюбна мотивація у новий час.
13. Психологічна характеристика основних типів шлюбу.
14. Типологія сімей за подружніми ролями.
15. Типологія сімей за структурою влади.
16. Типологія сімей за виховним потенціалом.
17. Типологія сімей за стадією становлення.
18. Співвідношення понять «шлюб» та «сім'я».
19. Фактори стабільності шлюбу та сім'ї.
20. Особливості подружнього спілкування і їх вплив на стабільність сім'ї.
21. Сутність поняття «психологічне здоров'я сім'ї».
22. Умови створення психологічно здорової сім'ї.
23. Умови готовності майбутнього подружжя до шлюбу.
24. Адаптація до подружнього життя.
25. Ревнощі. Види ревнощів.
26. Готовність особистості до шлюбу і сімейного життя.
27. Помилки статевого виховання.
28. Підготовка молоді до шлюбу і сімейного життя.
29. Роль сім'ї в соціалізації дитини.
30. Психологічні особливості соціалізації дитини в сім'ї.
31. Особливості стилів сімейного виховання.
32. Умови заохочення дітей батьками.
33. Взаємозв'язок стилів виховання і особливостей становлення особистості дитини.
34. Види авторитету батьків.
35. Причини неадекватного ставлення до дитини.
36. Основні форми негараздів у неповній сім'ї.
37. Види жорстокості по відношенню до дітей.

38. Гендерні відмінності між чоловіками і жінками.
39. Молода сім'я.
40. Поява первістка у сім'ї.
41. Типологія мотивів вибору шлюбного партнера.
42. Вплив дошлюбної поведінки на функціонування молодої сім'ї.
43. Задоволеність, стабільність і успішність сімейних взаємовідносин.
44. Подружнє сумісність, її рівні.
45. Потреби чоловіків і жінок у шлюбно-сімейних взаємовідносинах.
46. Подружні зради.
47. Проблема розлучень.
48. Основні причини сімейних конфліктів.
49. Типологія сімейних конфліктів.
50. Основні стратегії розв'язання сімейних конфліктів.

18. Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних завдань, попередня підготовка до семінарських та практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.

2. Беззастережне дотримання під час занять правил безпеки, вимог охорони праці, санітарно-гігієнічних норм та протиепідемічних заходів.

3. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються).

4. Здобувачі освіти мають право на визнання результатів навчання з дисципліни, набутих у неформальній та/або інформальній освіті.

5. Здобувачі освіти мають право на оскарження результатів підсумкового контролю з дисципліни або процедури його проведення.

6. Здобувачі освіти мають право на самостійний вибір форм і проблематики індивідуальних завдань.

7. При виконанні індивідуальної роботи здобувачі освіти зобов'язані дотримуватись політики академічної доброчесності. У разі виявлення фактів порушення політики здобувачі несуть персональну відповідальність згідно із законодавством України та нормативними документами НУЦЗ України.

19. Рекомендовані джерела інформації

Нормативні документи

1. Стандарт вищої освіти України із галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 «Психологія» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти. Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 565.

2. Освітньо-професійна програма «Екстремальна та кризова психологія» підготовки здобувача на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти за

спеціальністю 053 «Психологія» галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки». Черкаси: ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України.

Базова література

1. Бондарчук О.І. Психологія сім'ї Бондарчук Олена Іванівна : [навчально-методичний комплекс]. К. : Міленіум, 2013. 24 с.
2. Батьків не обирають... (проблеми відповідального батьківства в сучасній Україні. К.: А. Л. Д., 2017. 144 с
3. Кісарчук З.Г. Психологічна допомога сім'ї З.Г. Кісарчук, О.І. Єрмусевич. Книга 1–3. : [навч. посіб.] К. : Главник, 2006. 128 с.
4. Коваль М. С. Дії підрозділів ДСНС України в умовах воєнного стану- навчальний посібник. Львів : ЛДУБЖД, 2023. 191с.
5. Корнієнко О. В. Безпека життєдіяльності та підтримання психосоматичного здоров'я молоді: [монографія] О. В.Корнієнко К.: Київський університет, 2014. 264 с.
6. Ржевська-Штефан З.О. Психологія здоров'я: навч.-метод. посібник З.О. Ржевська-Штефан Кіровоград 2010. 134 с.
7. Розлади психічної сфери внаслідок бойових дій: навч. посіб. Мішиєв В.Д. Михайлов Б.В. Гриневич Є.Г. Омелянович В.Ю. К.: ВСВ «Медицина», 2023. 9 с.
8. Титаренко Т. М., Лепіхова Л. .Щ., Кляпєть О. Я. Формування в молоді настанов на здоровий спосіб життя: методичні рекомендації. К. : Міленіум, 2006. 124 с.
9. Молода сім'я України К.: А. Л. Д., 2022. 104 с
10. Психологія сімейних взаємин : навч. посіб. [М.С. Корольчук, П.П. Криворучко, В.І. Осьодло та ін.] ; за заг. ред. М.С. Корольчука. К. : Ніка-Центр, 2012. 296 с.
11. Психологічна допомога сім'ї: Посібник За ред. З. Г. Кісарчук. К.: Вид-во Ін-ту соціології НАН України, 2016. 181 с.

Допоміжна література

1. Батьки і діти [Текст] Психологія сім'ї: навч. посіб. для студ. ВНЗ за заг. ред. В. М. Поліщука. Суми, 2018, 33 -41 с.
2. Беляєва О. Поговоримо про життя після розлучення батьків [Текст] О. Беляєва Психолог. 2019. -№ 14(квітень). С. 16-19.
3. Блощинська, В. А. Моральні цінності сім'ї та шлюб [Текст] В. А. Блощинська Етика: практикум В. А. Блощинська. К., 2015. С. 46-59.
4. Бондаровська, В. Подолання наслідків насильства у сім'ї [Текст]: аналіз стану справ у розвинутих країнах В. Бондаровська Психолог. 2010. № 6 С. 3-6.
5. Бондаровська В. М. У серці суспільства: сім'я очима психолога [Текст] В. М. Бондаровська Рідна шк. 2014. № 11. С. 68-71.
6. Бондарчук, О. І. Психологія сім'ї [Електронний ресурс]: курс лекцій

О. І. Бондарчук. К. : МАУП, 2011. 608 КБ

7. Буряк З. Взаєморозуміння між батьками й дітьми [Текст]: психологічні роздуми З. Буряк Почат. освіта. 2009. № 12(березень). С. 17-19.

8. Величко, Ю. М. Психолого-педагогічні та соціальні аспекти проблеми жорстокого ставлення до дітей у родині [Текст] Ю. М. Величко Соціальна робота в Україні: теорія і практика. 2013. -№ 4. С. 120-123.

9. Вікові кризи і сімейні відносини [Текст] Психологія сім'ї: навч. посіб. для студ. ВНЗ за заг. ред. В. М. Поліщука. Суми, 2008. С. 22-25.

10. Войтко, В. І. Етика сімейних відносин [Текст] В. І. Войтко. К. : Політвидав України, 2020, 70 с.

11. Волавка, Я. Біля витоків насильства [Текст]: агресивність батьків причина агресивності їхніх нащадків Я. Волавка Безпека життєдіяльності. 2003. № 10. С. 24-25.

12. Галичанська, А. Психологічний клімат молодого сім'ї [Текст] А. Галичанська Соціальна психологія. 2003. № 1. С. 116-123.

13. Гарагуля, М. Функціональна неадекватність сім'ї [Текст]: проблема бездоглядності й безпритульності дітей М. Гарагуля Соціальний педагог. 2008. № 7(липень). С. 21-26.

14. Герасимчук, Н. М. Соціально-моральні основи формування молодого сім'ї [Текст] Н. М. Герасимчук. К. : Знання, 2018, 32 с. (Сер. № 10. Молодь і суспільство).

15. Головніва, І. В. Зміна традиційних внутрісімейних ролей? [Текст] : нові моделі поведінки та конфлікти І. В. Головніва Прак. психологія та соц. робота. 2006. № 4. С. 12-17.

16. Грабовик, А. Насильство в наших сім'ях [Текст] А. Грабовик Наук. світ. 2005. № 7. С. 22-23.

17. Грабська, І. А. Насильство у подружніх стосунках [Текст]: зарубіжний досвід досліджень та консультування І. А. Грабська Прак. психологія та соц. робота. 2021. № 9. С. 20-22; № 10. С. 25-28.

18. Грибан, В. Г. Насильство у сімейних відносинах, насильство проти жінок та дітей [Текст] В. Г. Грибан Валеологія: підручник В. Г. Грибан. К., 2015. С. 235-238.

19. Гридковець, Л. М. Подолання подружніх конфліктів [Текст] Л. М. Гридковець Прак. психологія та соц. робота. 2016. № 8. С. 37-38.

20. Дошлюбний період – післяшлюбний період [Текст] /Психологія сім'ї: навч. посіб. для студ. ВНЗ за заг. ред. В. М. Поліщука. Суми, 2008. С. 25-33.

21. Древицька, О. Про психологічне насилля над дітьми [Текст] О. Древицька Психолог. 2004. № 3-4(січень). С. 31-33.

22. Євтушенко, О. Т. Сім'я і формування нової людини [Текст] О. Т. Євтушенко Рад. шк. 2023. № 7. С. 64-68.

23. Журба, К. Духовні інтереси та ідеали сучасної української сім'ї [Текст] К. Журба Рідна шк. 2019 № 4. С. 24-25.

24. Карєва, М. Сім'я простір без насильства [Текст]: групова

психологічна консультація з елементами тренінгу М. Карєва Психолог. 2008. № 19(травень). С. 25-31.

25. Кляпець, О. Я. Шлюбно-сімейні домагання як спосіб створення власного майбутнього [Текст] О. Я. Кляпець Життєві домагання особистості: монографія. К., 2017. С. 262-298.

26. Конфлікти батьків і дітей [Текст] Психологія сім'ї: навч. посіб. для студ. ВНЗ за заг. ред. В. М. Поліщука. Суми, 2018. С. 128-134.

Інформаційні ресурси:

1. <http://www.nbuv.gov.ua> (Сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського)

2. <http://ua.bookfi.org/g> (Бібліотека електронних книг з проблем психології)

3. <http://www.psyh.kiev.ua> (Електронний вісник психології і педагогіки Інституту психології та соціальної педагогіки Київського університету імені Бориса Грінченка) <https://osnova.com.ua/trening-iz-formuvannya-komunikativnih-umin-i-navichok-zanyattya-iz-vpravami-ta-tehnikami/>

Розробник:

викладач кафедри психології
діяльності в особливих умовах

Марина МОМОТ